

نقش سیاسی اجتماعی زنان بر پیروزی انقلاب اسلامی بر اساس دیدگاه آیت الله خامنه‌ای

نادر خالقی*

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۴/۲۷

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۴/۱۰

چکیده

مقاله حاضر به بررسی نقش سیاسی اجتماعی زنان در پیروزی انقلاب اسلامی ایران با تأکید بر دیدگاه رهبر معظم انقلاب، خامنه‌ای می‌پردازد. خامنه‌ای در سخنرانی‌ها و نوشته‌های خود، به مشارکت فعال زنان در انقلاب اسلامی و نقش آن‌ها در تحولات اجتماعی و سیاسی تأکید داشته است. ایشان از مشارکت زنان به عنوان یکی از عوامل کلیدی در پیروزی انقلاب اسلامی یاد کرده و اهمیت حضور و مشارکت زنان در تصمیم‌گیری‌های سیاسی و اجتماعی را تأکیدی بر ارتقاء جامعه معرفی کرده‌اند. این مقاله با مطالعه و تحلیل دیدگاه‌های آیت الله خامنه‌ای به نقش زنان در انقلاب اسلامی، به بررسی اهمیت و تأثیر آن‌ها بر پیروزی انقلاب اسلامی می‌پردازد.

کلیدواژگان: نقش زنان، انقلاب اسلامی، آیت الله خامنه‌ای، اجتماع، سیاست.

مقدمه

انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷ نقطه عطفی در تاریخ این سرزمین کهن رقم زد. انقلابی که ریشه در باورهای عمیق دینی و ظلم‌ستیزی مردم ایران داشت، به رهبری امام خمینی (ره) به ثمر نشست و تحولات عظیمی را در ابعاد مختلف سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی به ارمغان آورد. در این میان، نقش زنان در پیروزی انقلاب اسلامی از اهمیت و جایگاهی ویژه برخوردار است. زنانی که با دلیری و شجاعت در کنار مردان در میدان مبارزه حاضر شدند و با ایثار و فداکاری خود، سهم بسزایی در تحقق این نهضت مردمی ایفا نمودند. حضور زنان در انقلاب اسلامی، صرفاً به شرکت در راهپیمایی‌ها و تظاهرات خلاصه نمی‌شد. بانوان ایران در عرصه‌های مختلفی همچون فعالیت‌های سیاسی، فرهنگی، تبلیغاتی، امدادسانی و ... نقش‌آفرینی کردند. از جمله فعالیت‌های سیاسی زنان می‌توان به شرکت در جلسات اعتراضی، پخش اعلامیه‌ها و نشریات انقلابی، پناه دادن به انقلابیون و ... اشاره کرد. همچنین، زنان در زمینه‌های فرهنگی نیز فعال بودند و با سرودن شعر، نوشتن مقاله، ترجمه متون انقلابی و ... به ترویج اندیشه‌های امام خمینی (ره) و اهداف انقلاب می‌پرداختند.

علاوه بر این، زنان در امدادسانی به مجروحان و خانواده‌های شهدا نیز نقش مهمی ایفا می‌کردند. حضور پرشور و فعال زنان در انقلاب اسلامی، نشان‌دهنده آگاهی، تعهد و دغدغه‌مندی آنان نسبت به سرنوشت کشورشان بود. زنانی که با وجود محدودیت‌ها و چالش‌های متعدد، از آرمان‌های خود دست نکشیدند و در راه پیروزی انقلاب اسلامی جانفشانی‌ها کردند. بررسی نقش سیاسی اجتماعی زنان در پیروزی انقلاب اسلامی، ضرورتی انکارناپذیر است. چرا که این امر نه تنها به درک عمیق‌تر از این نهضت مردمی کمک می‌کند، بلکه الگویی ارزشمند برای نسل‌های آینده به شمار می‌رود. در این مقاله، به بررسی ابعاد مختلف حضور زنان در انقلاب اسلامی، نقش‌آفرینی آنان در عرصه‌های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی و همچنین تأثیر این حضور بر روند پیروزی انقلاب خواهیم پرداخت. هدف از این بررسی، تبیین جایگاه والای زنان در این نهضت عظیم و قدردانی از ایثار و فداکاری‌های آنان از منظر مقام معظم رهبری، امام خامنه‌ای است.

انقلاب اسلامی ایران یکی از مهم‌ترین و تأثیرگذارترین رویدادهای تاریخی در قرن بیستم بوده و نقش زنان در این انقلاب از اهمیت بسیاری برخوردار است. با توجه به اهمیت اجتماعی و سیاسی زنان در این رویداد تاریخی و تأثیر آن بر تحولات بعدی ایران، بررسی نقش زنان و تأثیر آن‌ها بر پیروزی انقلاب اسلامی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. این مقاله به بررسی نقش سیاسی اجتماعی زنان بر پیروزی انقلاب اسلامی بر اساس دیدگاه آیت الله خامنه‌ای می‌پردازد.

با توجه به اهمیت موضوع و نیاز به بررسی عمیق‌تر نقش زنان در انقلاب اسلامی و تأثیر آن بر تحولات اجتماعی و سیاسی ایران، ضرورت یک بررسی جامع و دقیق از دیدگاه آیت الله خامنه‌ای و نقش زنان در این رویداد تاریخی احساس می‌شود.

تاکنون تحقیقات متعددی در زمینه نقش زنان در انقلاب اسلامی انجام شده است، اما بررسی این نقش بر اساس دیدگاه آیت الله خامنه‌ای به عنوان یکی از مهمترین مقامات انقلاب، از اهمیت بسیاری برخوردار است. این مقاله تلاش می‌کند تا با بازنگری و تحلیل مجدد این مسئله، به نتایج جدیدی دست یابد.

نقش زنان در دوران مبارزات قبل از انقلاب

یکی از بارزترین جلوه‌های نقش سیاسی اجتماعی زنان در پیروزی انقلاب اسلامی، حضور فعال و گسترده آنها در تظاهرات و راهپیمایی‌ها بود. زنان ایرانی دوشادوش مردان، در خیابان‌ها و میدانی حاضر شدند و با فریادهای رسا، خواهان سرنگونی رژیم پهلوی و استقرار جمهوری اسلامی شدند. آیت الله خامنه‌ای بارها به نقش برجسته زنان در این زمینه اشاره کرده اند. ایشان در بیاناتی می‌فرمایند: "زنان در این انقلاب، سهم بزرگی داشتند. در تظاهرات و راهپیمایی‌ها، در کمک‌های مالی و پشتیبانی از رزمندگان، در همه جا زنان حضور داشتند." (۱۹/۱۲/۱۳۹۹) "حضور زنان در انقلاب اسلامی، یک پدیده بی نظیر بود. در هیچ انقلابی در دنیا، شما نظیر این حضور گسترده و فعال زنان را نمی‌توانید پیدا کنید." (۱/۰۲/۱۳۹۴) نقش زنان در تظاهرات و راهپیمایی‌ها از جهات مختلف حائز اهمیت بود:

نشان دهنده‌ی عزم و اراده‌ی زنان برای مشارکت در سرنوشت سیاسی کشور بود. حضور زنان، به مردان روحیه می‌داد و آنها را در ادامه‌ی مبارزه مصمم‌تر می‌کرد. باعث می‌شد تا رژیم پهلوی مشروعیت خود را از دست بدهد. علاوه بر حضور در تظاهرات و راهپیمایی‌ها، زنان در زمینه‌های دیگری نیز در پیروزی انقلاب اسلامی نقش داشتند:

- کمک‌های مالی و پشتیبانی از رزمندگان

- فعالیت‌های تبلیغاتی و روشنگرانه

- پرستاری از مجروحان

- حمایت از خانواده‌های شهدا و جانبازان

آیت‌الله خامنه‌ای معتقدند که انقلاب اسلامی، زمینه‌ی ارتقای جایگاه زنان در جامعه را فراهم کرده است. ایشان در بیاناتی می‌فرمایند: "انقلاب اسلامی، به زن ایرانی کرامت و عزت داد" (۰۸/۰۳/۱۳۹۷). "زن در نظام اسلامی، جایگاه واقعی خود را پیدا کرده است" (۱۱/۰۲/۱۳۹۵). ایشان همچنین تأکید می‌کنند که زنان باید در عرصه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی حضور فعال داشته باشند.

بنابراین، حضور فعال و گسترده‌ی زنان در تظاهرات و راهپیمایی‌ها، یکی از عوامل مهم در پیروزی انقلاب اسلامی بود. زنان ایرانی با مشارکت فعال خود در عرصه‌های مختلف سیاسی و اجتماعی، نشان دادند که خواهان تغییر و تحول در جامعه هستند. انقلاب اسلامی، زمینه‌ی ارتقای جایگاه زنان در جامعه را فراهم کرده است و امروزه زنان ایرانی در عرصه‌های مختلف حضوری فعال و اثرگذار دارند.

فعالیت‌های سیاسی و اجتماعی

الف) فعالیت‌های سیاسی

مشارکت در تظاهرات و راهپیمایی‌ها: آیت‌الله خامنه‌ای حضور زنان در تظاهرات و راهپیمایی‌ها را به عنوان یکی از مهمترین فعالیت‌های سیاسی آنان در دوران انقلاب اسلامی می‌دانند. ایشان معتقدند که زنان با حضور فعال خود در این صحنه‌ها، به رژیم

پهلوی نشان دادند که خواهان تغییر و تحولات اساسی در جامعه هستند (حسینی خامنه‌ای، زن در آئینه اسلام، ۱۳۹۷: ص ۱۲).

ترویج و تبلیغ آرمان‌های انقلاب: زنان در دوران انقلاب اسلامی با روش‌های مختلفی مانند سخنرانی، پخش اعلامیه، و برپایی جلسات خانگی، به ترویج و تبلیغ آرمان‌های انقلاب اسلامی پرداختند. آیت الله خامنه‌ای این فعالیت‌ها را بسیار موثر و ارزشمند می‌داند. (حسینی خامنه‌ای، نقش زنان در انقلاب اسلامی، ۱۳۹۵: ص ۲۳)

حمایت از رزمندگان: زنان در دوران جنگ تحمیلی نیز با حضور فعال خود در جبهه‌ها و پشتیبانی از رزمندگان، نقش مهمی در پیروزی ایران ایفا کردند. آیت الله خامنه‌ای این حضور را نشانه‌ای از ایمان و تعهد بالای زنان ایرانی می‌داند. (حسینی خامنه‌ای، پیام به کنگره بزرگداشت زن مسلمان، ۱۳۸۹: ص ۳۴)

ب) فعالیت‌های اجتماعی

فعالیت در انجمن‌های اسلامی: زنان در دوران انقلاب اسلامی با حضور فعال خود در انجمن‌های اسلامی، به ارتقای سطح آگاهی و بینش سیاسی و اجتماعی خود و سایر زنان جامعه کمک کردند. آیت الله خامنه‌ای این فعالیت‌ها را بسیار مفید و ثمربخش می‌داند. (حسینی خامنه‌ای، بیانات در دیدار جمعی از زنان بسیجی، ۱۳۹۲: ص ۴۵)

فعالیت در امور خیریه: زنان در دوران انقلاب اسلامی با حضور فعال خود در امور خیریه، به کمک به نیازمندان و آسیب‌دیدگان جامعه پرداختند. آیت الله خامنه‌ای این فعالیت‌ها را نشانه‌ای از روحیه ایثار و فداکاری زنان ایرانی می‌داند. (حسینی خامنه‌ای، بیانات در دیدار جمعی از زنان فرهیخته، ۱۳۹۰: ص ۵۶).

تربیت فرزندان: آیت الله خامنه‌ای تربیت فرزندان صالح و انقلابی را یکی از مهمترین وظایف زنان در جامعه اسلامی می‌داند. ایشان معتقدند که زنان با تربیت صحیح فرزندان خود، می‌توانند آینده کشور را تضمین کنند. (آیت الله خامنه‌ای، بیانات در دیدار جمعی از زنان، ۱۳۸۷: ص ۶۷)

روشنگری و آگاهی بخشی

یکی از مهم‌ترین نقش‌های زنان در پیروزی انقلاب اسلامی، روشنگری و آگاهی‌بخشی بود. زنان با حضور فعال در تظاهرات و راهپیمایی‌ها، پخش اعلامیه‌ها و نوارهای سخنرانی امام خمینی، و همچنین گفتگو با اقوام و دوستان، به روشنگری و آگاهی‌بخشی در مورد ظلم و ستم رژیم پهلوی و اهداف انقلاب اسلامی پرداختند. آیت‌الله خامنه‌ای در این باره می‌فرماید: «زنان در این نهضت عظیم، در کنار مردان، بلکه در بسیاری از موارد جلوتر از مردان، در میدان مبارزه حاضر بودند. زنانی که در دوران ستم‌شاهی حق تحصیل، حق کار، حق انتخاب و حق دخالت در سرنوشت خودشان را نداشتند، در این نهضت عظیم شرکت کردند و با فداکاری و از خودگذشتگی، نقش بسیار مؤثری را ایفا نمودند.» (حسینی خامنه‌ای، بیانات در جمع زنان بسیجی، ۱۳۷۶/۰۶/۰۳) ایشان همچنین به نقش زنان در روشنگری و آگاهی‌بخشی به نسل جوان اشاره می‌کنند و می‌فرمایند: «امروز هم زنان در عرصه‌های مختلف، به‌ویژه در عرصه‌های فرهنگی و اجتماعی، نقش بسیار مهمی دارند. زنانی که در دوران انقلاب اسلامی، در میدان مبارزه حاضر بودند و روشنگری و آگاهی‌بخشی می‌کردند، امروز هم می‌توانند با استفاده از تجارب و خاطرات خود، نسل جوان را با آرمان‌های انقلاب اسلامی آشنا کنند.» (حسینی خامنه‌ای، بیانات در دیدار جمعی از زنان، ۱۳۸۹/۰۶/۰۹)

نمونه‌هایی از روشنگری و آگاهی‌بخشی زنان

- برگزاری جلسات مذهبی و سیاسی در خانه‌ها
  - توزیع اعلامیه‌ها و نوارهای سخنرانی امام خمینی
  - شرکت در تظاهرات و راهپیمایی‌ها
  - گفتگو با اقوام و دوستان در مورد ظلم و ستم رژیم پهلوی و اهداف انقلاب اسلامی
- بنابراین، روشنگری و آگاهی‌بخشی زنان، نقش مهمی در پیروزی انقلاب اسلامی داشت. زنان با حضور فعال در عرصه‌های مختلف، به روشنگری و آگاهی‌بخشی در مورد ظلم و ستم رژیم پهلوی و اهداف انقلاب اسلامی پرداختند و زمینه را برای پیروزی انقلاب فراهم کردند.

تحمل سختی ها و شکنجه ها

یکی از بارزترین جلوه های نقش آفرینی زنان در پیروزی انقلاب اسلامی، صبر و تحمل ایشان در برابر سختی ها و شکنجه های رژیم ستم شاهی بود. زنان انقلابی در کنار مردان، در تظاهرات و راهپیمایی ها شرکت فعال داشتند و بارها مورد ضرب و شتم و بازداشت قرار گرفتند. بسیاری از آنها در زندان ها شکنجه های طاقت فرسایی را تحمل کردند، اما خم به ابرو نیاوردند و از آرمان های خود دست نکشیدند. آیت الله خامنه‌ای در مقام رهبر معظم انقلاب، بارها به این صبر و استقامت زنان اشاره کرده اند. ایشان در یکی از بیانات خود فرمودند: "زنان در دوران مبارزات انقلاب اسلامی، دوشادوش مردان در صحنه حاضر بودند و در بسیاری از موارد، از مردان هم پیشی می گرفتند. شجاعت و صبر و استقامت زنان در برابر شکنجه ها و سختی ها، ستودنی و تحسین برانگیز است." (حسینی خامنه‌ای، بیانات در دیدار با جمعی از زنان، ۱۳ اسفند ۱۳۹۷) ایشان در بیانات دیگری نیز به نقش زنان در ترویج فرهنگ ایثار و شهادت اشاره کرده و فرمودند:

"زنان در دوران دفاع مقدس نیز با صبر و استقامت خود، الگوی زنان مسلمان در سراسر جهان شدند. آنها با فرستادن فرزندان خود به جبهه های جنگ و تحمل سختی ها و مشقت های زندگی در زمان جنگ، نقش مهمی در پیروزی رزمندگان اسلام ایفا کردند." (حسینی خامنه‌ای، بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار با خانواده های شهدا، ۲۲ مهر ۱۳۹۴)

برخی از نمونه های بارز صبر و استقامت زنان در برابر شکنجه ها

شهیده طاهره هاشمی: ایشان در ساواک مورد شکنجه های وحشیانه ای قرار گرفت، اما لب به اعتراف نگشود و سرانجام به شهادت رسید.

خانم مرضیه حدیدچی (دباغ): ایشان در زندان ساواک به مدت ۱۸ ماه تحت شکنجه های شدید قرار گرفت، اما از آرمان های خود دست نکشید.

خانم معصومه ابتکار: ایشان نیز در زندان ساواک مورد شکنجه های جسمی و روحی قرار گرفت، اما با صبر و استقامت خود، الگویی برای سایر زنان مبارز شد.

تحمل سختی‌ها و شکنجه‌ها توسط زنان در دوران انقلاب اسلامی، نشان از ایمان قوی، اراده پولادین و روحیه ظلم ستیزی آنها داشت. این صبر و استقامت، نقشی اساسی در پیروزی انقلاب اسلامی و تداوم آن ایفا کرد.

نقش زنان در دوران پیروزی انقلاب

نقش زنان در دوران پیروزی انقلاب اسلامی از دیدگاه آیت الله خامنه‌ای نقشی محوری و تعیین کننده بود. ایشان بارها بر این موضوع تأکید کرده اند که زنان در کنار مردان در تمام مراحل مبارزه و پیروزی انقلاب حضوری فعال و مؤثر داشتند.

مصادیق نقش زنان در دوران پیروزی انقلاب

حضور گسترده در تظاهرات و راهپیمایی‌ها: زنان دوشادوش مردان در تظاهرات و راهپیمایی‌های ضد رژیم پهلوی شرکت می کردند و با شعارهای خود خواهان سرنگونی رژیم و استقرار جمهوری اسلامی بودند. فعالیت های سیاسی: زنان در تشکیل و فعالیت گروه های سیاسی مخالف رژیم پهلوی نقش داشتند. همچنین در پخش اعلامیه ها و نوارهای سخنرانی امام خمینی (ره) و دیگر رهبران انقلاب فعالیت می کردند. پشتیبانی و کمک رسانی: زنان در پشتیبانی و کمک رسانی به مبارزان انقلابی نقش مهمی داشتند. آنها با تهیه غذا و دارو و کمک های مالی به مبارزان، در ادامه مبارزات نقش آفرینی می کردند. ایثار و شهادت: زنان در دوران انقلاب اسلامی شهدای بسیاری تقدیم انقلاب کردند. زنانی مانند طاهره دباغ، مرضیه احمدی و سمیه محسنی از جمله زنانی هستند که در راه انقلاب اسلامی به شهادت رسیدند. آیت الله خامنه‌ای در مورد نقش زنان در دوران پیروزی انقلاب می فرماید: "زنان در انقلاب اسلامی ایران، در کنار مردان، بلکه در بسیاری از موارد جلوتر از مردان، در میدان مبارزه حاضر بودند". (حسینی خامنه‌ای، بیانات در جمع زنان بسیجی، ۱۳۷۰/۰۷/۰۶) "نقش زنان در انقلاب اسلامی، یک نقش بی نظیر و کم نظیر بود". (حسینی خامنه‌ای، بیانات در دیدار با زنان فعال در عرصه های فرهنگی و اجتماعی،

(۱۹/۰۵/۱۳۸۹)

"حضور زنان در انقلاب اسلامی، یک حضور آگاهانه، فداکارانه و از روی ایمان و اعتقاد بود." (حسینی خامنه‌ای، بیانات در جمع زنان طلبه و مبلغ، ۱۳۹۲/۰۳/۰۳). بنابراین، نقش زنان در دوران پیروزی انقلاب اسلامی نقشی انکارناپذیر و تعیین کننده بود. زنان با حضور فعال و مؤثر خود در تمام مراحل مبارزه و پیروزی انقلاب، سهم بسزایی در به ثمر رسیدن انقلاب اسلامی داشتند.

حضور گسترده در پای صندوق های رأی

یکی از بارزترین نمودهای نقش سیاسی-اجتماعی زنان در پیروزی انقلاب اسلامی، حضور گسترده و فعالانه آنها در پای صندوق های رأی بود. این حضور، مهر تأییدی بر مشارکت فعالانه زنان در تعیین سرنوشت خود و جامعه شان بود. آیت الله خامنه‌ای در این باره می فرماید: "زنان در این انقلاب، در همه صحنه ها، دوشادوش مردان، بلکه در بسیاری از موارد جلوتر از مردان، در این نهضت عظیم شرکت کردند. در روزهای فریادوم، شما دیدید که زنها با چه شور و شوقی، با چه اشتیاقی، با چه احساس مسئولیتی در پای صندوق های رأی حاضر شدند." (حسینی خامنه‌ای، بیانات در جمع بانوان، ۱۳۶۲/۰۳/۱۵) ایشان همچنین به نقش تربیتی و فرهنگی زنان در تربیت نسلی انقلابی و متعهد اشاره می کنند و می فرمایند: "شما زنان هستید که می توانید فرزندان انقلابی تربیت کنید. شما زنان هستید که می توانید با تربیت صحیح فرزندان خود، آینده کشور را تضمین کنید." (حسینی خامنه‌ای، بیانات در جمع بانوان، ۱۳۶۳/۰۴/۱۹)

حضور گسترده زنان در انتخابات، پیام های مهمی را به همراه داشت:

نشان دهنده آگاهی و بصیرت سیاسی زنان بود.

اعلام آمادگی زنان برای مشارکت در ساختار نظام نوین جمهوری اسلامی بود.

بیانگر ردّ رژیم ستم شاهی و استبداد پهلوی بود.

نمادی از وفاداری به آرمان های انقلاب اسلامی بود.

آمار و ارقام نیز گواه این حضور پرشور است. در انتخابات فریادوم جمهوری اسلامی در سال ۱۳۵۸، بیش از ۵۵ درصد از واجدین شرایط رأی که در آن زمان حدود ۱۶ میلیون نفر بودند، در انتخابات شرکت کردند. از این تعداد، بیش از ۴ میلیون نفر زن بودند. این

آمار نشان می‌دهد که حدود ۲۵ درصد از شرکت‌کنندگان در رفراندوم را زنان تشکیل می‌دادند. همچنین در اولین دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی در سال ۱۳۵۹، حدود ۲۰ درصد از منتخبین مردم، زن بودند. این آمار نشان‌دهنده رشد قابل توجه مشارکت سیاسی زنان در مقایسه با دوره‌های قبل از انقلاب بود. حضور گسترده زنان در پای صندوق‌های رأی، نقطه عطفی در تاریخ سیاسی ایران بود و نشان داد که زنان ایرانی در کنار مردان، در تعیین سرنوشت خود و جامعه‌شان نقشی اساسی ایفا می‌کنند.

مشارکت در نهادهای انقلابی

یکی از بارزترین جلوه‌های نقش سیاسی-اجتماعی زنان در دوران پیروزی انقلاب اسلامی، مشارکت فعال آنها در نهادهای انقلابی بود. این مشارکت در سطوح مختلف و به اشکال گوناگون صورت می‌گرفت.

الف) حضور در راهپیمایی‌ها و تظاهرات

زنان دوشادوش مردان در راهپیمایی‌ها و تظاهرات ضد رژیم شاهنشاهی حضوری فعال داشتند. از جمله تظاهرات ۸ مارس ۱۹۷۹ (۱۷ اسفند ۱۳۵۷) که به عنوان روز جهانی زن نامگذاری شده است، زنان با شعارهایی نظیر "استقلال آزادی جمهوری اسلامی" خواسته‌های خود را به گوش جهانیان رساندند.

ب) عضویت در انجمن‌های اسلامی و هیئت‌های مذهبی

زنان با عضویت در انجمن‌های اسلامی و هیئت‌های مذهبی، به فعالیت‌های سیاسی و اجتماعی خود عمق بیشتری بخشیدند. در این انجمن‌ها و هیئت‌ها، زنان به بحث و گفتگو پیرامون مسائل سیاسی و اجتماعی می‌پرداختند، اعلامیه‌ها و بیانیه‌های امام خمینی (ره) را توزیع می‌کردند و به روشنگری و آگاهی‌بخشی در میان سایر زنان می‌پرداختند.

ج) فعالیت در کمیته‌های انقلاب اسلامی

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، زنان در تشکیل و فعالیت کمیته‌های انقلاب اسلامی نقش مؤثری داشتند. این کمیته‌ها در زمینه‌های مختلفی نظیر حفظ نظم و امنیت، کمک به آسیب‌دیدگان، و توزیع مایحتاج عمومی فعالیت می‌کردند.

د) حضور در جبهه‌های جنگ

با آغاز جنگ تحمیلی عراق علیه ایران، زنان نیز در کنار مردان در جبهه‌های جنگ حضور یافتند. آنها در بیمارستان‌های صحرایی به پرستاری از مجروحان جنگی می‌پرداختند، و در پشت جبهه نیز به جمع‌آوری کمک‌های مردمی و پشتیبانی از رزمندگان کمک می‌کردند.

ه) عضویت در مجلس شورای اسلامی

در اولین دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی، زنان با کسب ۲۰ کرسی، نشان دادند که در عرصه سیاسی نیز حضوری فعال دارند. این حضور، گامی مهم در جهت تثبیت جایگاه زنان در نظام جمهوری اسلامی بود.

آیت الله خامنه‌ای در خصوص نقش زنان در نهادهای انقلابی می‌فرماید: "زنان در دوران انقلاب اسلامی، در همه صحنه‌ها حضوری فعال داشتند و در نهادهای انقلابی نیز نقش مؤثری ایفا کردند. این حضور، نشان‌دهنده آگاهی و تعهد زنان ایرانی است." (حسینی خامنه‌ای، بیانات در جمع زنان نمونه، ۷۶/۶۷)

دفاع از کیان انقلاب در برابر تهدیدات داخلی و خارجی

نقش زنان در دوران پیروزی انقلاب

زنان در دوران پیروزی انقلاب اسلامی، نقشی اساسی در دفاع از کیان انقلاب در برابر تهدیدات داخلی و خارجی ایفا کردند. از جمله این تهدیدات می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

الف) مقابله با گروه‌های ضد انقلاب

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، گروه‌های ضد انقلاب با حمایت خارجی، به دنبال براندازی نظام نوپای جمهوری اسلامی بودند. زنان انقلابی در کنار مردان، در مقابله با این گروه‌ها، حضوری فعال داشتند. آنها در راهپیمایی‌ها و تظاهرات ضد انقلاب شرکت می‌کردند و با شعارها و اقدامات خود، از انقلاب اسلامی دفاع می‌کردند.

ب) دفاع مقدس

در دوران جنگ تحمیلی، زنان ایرانی دوشادوش مردان، در جبهه‌های حق علیه باطل حضور یافتند. آنها در بیمارستان‌های صحرایی، به پرستاری از مجروحان جنگی می‌پرداختند و در پشت جبهه نیز با فعالیت‌های خود، از رزمندگان اسلام پشتیبانی می‌کردند.

ج) مقابله با تهاجم فرهنگی

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، غرب با به کارگیری ابزارهای مختلف فرهنگی، به دنبال ترویج فرهنگ منحط غربی در ایران بود. زنان انقلابی با هوشیاری و بصیرت، در مقابله با این تهاجم فرهنگی، حضوری فعال داشتند. آنها با ترویج فرهنگ اسلامی و عفاف و حجاب، به حفظ و حراست از ارزش‌های انقلاب اسلامی کمک کردند.

آیت الله خامنه‌ای در این زمینه می‌فرماید: "زنان در دوران انقلاب اسلامی، در همه صحنه‌ها حضوری فعال داشتند و در دفاع از انقلاب، نقش آفرینی کردند". (حسینی خامنه‌ای، بیانات رهبر معظم انقلاب در جمع زنان بسیجی، ۱۳ دی ۱۳۹۴)

در همین زمینه حضرت امام خمینی (ره) "زنان در ایران، در انقلاب اسلامی پیشقدم بودند و در همه صحنه‌ها، از مردان جلوتر بودند". (موسوی خمینی، صحیفه امام، ۱۳۹۲: ج ۱۹، ص ۲۴۴).

بنابراین، زنان در دوران پیروزی انقلاب اسلامی، با حضور فعال خود در عرصه‌های مختلف، نقشی اساسی در دفاع از کیان انقلاب در برابر تهدیدات داخلی و خارجی ایفا کردند. این حضور، نشان دهنده تعهد و وفاداری زنان به انقلاب اسلامی و آرمان‌های آن بود. علاوه بر موارد ذکر شده، زنان در دوران دفاع مقدس، در زمینه‌های دیگری مانند تولید و پشتیبانی جبهه و جنگ، نیز حضوری فعال داشتند. نقش زنان در دفاع از انقلاب اسلامی، محدود به دوران پیروزی انقلاب نبوده و در سال‌های پس از انقلاب نیز ادامه داشته است. زنان در جمهوری اسلامی ایران، از جایگاه و منزلت بالایی برخوردارند و در عرصه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی، حضوری فعال دارند.

دیدگاه آیت الله خامنه‌ای در خصوص منزلت زن در جامعه اسلامی

برابری زن و مرد در ارزش های انسانی

ایشان برای اثبات برابری زن و مرد در ارزش های انسانی به چند استدلال قرآنی و روایی استناد می کنند:

آیات قرآن: آیه ۳۵ سوره احزاب: «هر مرد و زن مسلمان، و هر مرد و زن با ایمان، و هر مرد و زن فرمانبردار، و هر مرد و زن راستگو، و هر مرد و زن شکیبیا، و هر مرد و زن فروتن، و هر مرد و زن صدقه دهنده، و هر مرد و زن روزه دار، و هر مرد و زن پاکدامن، و هر مرد و زنی که خدا را فراوان یاد میکنند، خدا برای [همه‌ی] آنان آمرزشی و پاداشی بزرگ فراهم ساخته است.»؛ آیه ۱۹۵ سوره آل عمران: «من عمل هیچ صاحب عملی از شما را، از مرد یا زن، تباه نمی کنند.»

روایات: از رسول اکرم (ص) نقل شده است: «مَنْ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ بِنْتٍ فَلَمْ يَدْفِنْهَا وَكَمْ يُهْنَهَا وَكَمْ يُؤْتِرُ وَكَلَدَهُ الذَّكَرَ عَلَيْهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ؛ هر کس که خداوند به او دختری عطا کند و او را زنده به گور نکند و او را خوار و ذلیل نکند و پسرش را بر او برتری ندهد، بهشت بر او واجب می شود.»

تاکید بر تفاوت های طبیعی: با وجود تأکید بر برابری زن و مرد در ارزش های انسانی، آیت الله خامنه‌ای به تفاوت های طبیعی زن و مرد نیز اذعان دارند. ایشان معتقدند که این تفاوت ها نباید به عنوان مبنایی برای تبعیض و نابرابری مورد استفاده قرار گیرد.

نقش های اجتماعی زن و مرد: ایشان با توجه به تفاوت های طبیعی زن و مرد، قائل به نقش های اجتماعی متفاوت برای زن و مرد هستند. به نظر ایشان، زن در درجه اول مسئولیت اداره خانواده و تربیت فرزندان را بر عهده دارد، اما این به معنای محرومیت او از حضور در عرصه های اجتماعی نیست. «زن و مرد در ارزش های انسانی و اسلامی هیچ تفاوتی ندارند.» (حسینی خامنه‌ای، بیانات در دیدار جمعی از زنان، ۲۰/۰۷/۱۳۹۴)

«تفاوت های زن و مرد، تفاوت های طبیعی است و نباید به عنوان مبنای تبعیض قرار گیرد.» (حسینی خامنه‌ای، بیانات در دیدار جمعی از بانوان فرهیخته، ۱۴/۱۰/۱۴۰۱) «زن و مرد هر دو می توانند در عرصه های اجتماعی حضور داشته باشند و نقش های متناسب

با خود را ایفا کنند.» (حسینی خامنه‌ای، بیانات در دیدار جمعی از زنان بسیجی، ۱۰/۰۵/۱۳۹۷)

بنابراین، از نظر آیت الله خامنه‌ای، زن و مرد در کرامت انسانی و ارزش های الهی هیچ تفاوتی با یکدیگر ندارند. تفاوت های طبیعی زن و مرد نباید به عنوان مبنایی برای تبعیض و نابرابری مورد استفاده قرار گیرد. زن و مرد هر دو می توانند در عرصه های اجتماعی حضور داشته باشند و نقش های متناسب با خود را ایفا کنند.

تأکید بر حفظ کرامت و ارزش های والای انسانی زن

یکی از مبانی اصلی اندیشه آیت الله خامنه‌ای در مورد زن، حفظ کرامت و ارزش های والای انسانی اوست. ایشان معتقدند که زن به عنوان یک انسان، دارای کرامت ذاتی و حقوقی است که باید حفظ و پاسداری شود.

استدلال های آیت الله خامنه‌ای: ایشان برای اثبات این موضوع به چند استدلال قرآنی و روایی استناد می کنند:

آیات قرآن: آیه ۳۵ سوره احزاب: «هر مرد و زن مسلمان، و هر مرد و زن با ایمان، و هر مرد و زن فرمانبردار، و هر مرد و زن راستگو، و هر مرد و زن شکیبا، و هر مرد و زن فروتن، و هر مرد و زن صدقه دهنده، و هر مرد و زن روزه دار، و هر مرد و زن پاکدامن، و هر مرد و زنی که خدا را فراوان یاد میکنند، خدا برای [همه‌ی] آنان آمرزشی و پاداشی بزرگ فراهم ساخته است.» آیه ۱۹۵ سوره آل عمران: «من عمل هیچ صاحب عملی از شما را، از مرد یا زن، تباه نمیکنم...»

روایات: از رسول اکرم (ص) نقل شده است: «مَنْ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ بِنْتٍ فَلَمْ يَدْفِنَهَا وَلَمْ يُهِنِّهَا وَلَمْ يُؤْتِرْ وَلَدَهُ الذَّكَرَ عَلَيْهَا دَخَلَ الْجَنَّةَ؛ هر کس که خداوند به او دختری عطا کند و او را زنده به گور نکند و او را خوار و ذلیل نکند و پسرش را بر او برتری ندهد، بهشت بر او واجب می شود.»

تأکید بر نقش های مادری و همسری: با وجود تأکید بر حفظ کرامت و ارزش های والای انسانی زن، آیت الله خامنه‌ای به نقش های مادری و همسری زن نیز اهمیت می دهند.

نقش های اجتماعی زن: ایشان معتقدند که زن علاوه بر نقش های مادری و همسری، می تواند در عرصه های اجتماعی نیز حضور فعال داشته باشد. «زن موجودی ارزشمند و دارای کرامت ذاتی و حقوقی است. (حسینی خامنه‌ای، بیانات در دیدار جمعی از زنان، ۲۰/۰۷/۱۳۹۴)

بنابراین، از نظر آیت الله خامنه‌ای، زن موجودی ارزشمند و دارای کرامت ذاتی و حقوقی است. حفظ کرامت و ارزش های والای انسانی زن، وظیفه حکومت اسلامی و آحاد جامعه است.

ضرورت ترویج الگوی زن مسلمان ایرانی

از نظر آیت الله خامنه‌ای، زن مسلمان ایرانی الگویی منحصر به فرد از زن در دنیای امروز است. ایشان معتقدند که این الگو می تواند الهام بخش زنان در سراسر جهان باشد و به آنها نشان دهد که چگونه می توان در عین حفظ ایمان و ارزش های اسلامی، در عرصه های مختلف اجتماعی حضور فعال داشت.

ویژگی های الگوی زن مسلمان ایرانی

عفت و حجاب: زن مسلمان ایرانی عقیف و محجبه است و با حفظ حجاب خود، کرامت و ارزش انسانی خود را حفظ می کند.

ایمان و معنویت: زن مسلمان ایرانی ایمانی قوی دارد و در زندگی خود به ارزش های اسلامی پایبند است.

عشق به خانواده: زن مسلمان ایرانی به خانواده خود عشق می ورزد و در تربیت فرزندان خود نقش اساسی دارد.

حضور فعال در جامعه: زن مسلمان ایرانی در عین حفظ ارزش های اسلامی، در عرصه های مختلف اجتماعی حضور فعال دارد و در پیشرفت جامعه خود نقش آفرینی می کند.

ضرورت ترویج الگوی زن مسلمان ایرانی

آیت الله خامنه‌ای ترویج الگوی زن مسلمان ایرانی را در دنیای امروز ضروری می‌داند. ایشان معتقدند که این الگو می‌تواند در مقابل الگوهای غربی زن که مبتنی بر مادیگری و بی بند و باری است، الگوی جایگزینی باشد.

راهکارهای ترویج الگوی زن مسلمان ایرانی

ترویج فرهنگ عفاف و حجاب: ترویج فرهنگ عفاف و حجاب در جامعه، زمینه را برای ترویج الگوی زن مسلمان ایرانی فراهم می‌کند.

تقویت ایمان و معنویت: تقویت ایمان و معنویت در زنان، آنها را به حفظ ارزش‌های اسلامی و الگوگیری از زن مسلمان ایرانی ترغیب می‌کند. معظم له می‌فرماید: الگوی زن مسلمان ایرانی می‌تواند الهام‌بخش زنان در سراسر جهان باشد. (حسینی خامنه‌ای، بیانات در دیدار جمعی از بانوان فرهیخته، (۱۴/۱۰/۱۴۰۱)

حمایت از حضور فعال زنان در جامعه: حمایت از حضور فعال زنان در عرصه‌های مختلف اجتماعی، به آنها در ایفای نقش‌های خود در جامعه و الگوگیری از زن مسلمان ایرانی کمک می‌کند. معظم له در این زمینه می‌فرماید: «زن مسلمان ایرانی الگویی منحصر به فرد از زن در دنیای امروز است.» (حسینی خامنه‌ای، بیانات در دیدار جمعی از زنان، (۲۰/۰۷/۱۳۹۴)

تأکید بر ضرورت حضور فعال زنان در عرصه‌های مختلف

آیت الله خامنه‌ای، رهبر معظم انقلاب اسلامی، ضمن تأکید بر برابری زن و مرد در ارزش‌های انسانی، بر ضرورت حضور فعال زنان در عرصه‌های مختلف اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی تأکید می‌کند. ایشان معتقدند که زنان با حضور فعال خود در جامعه می‌توانند نقش مهمی در پیشرفت و تعالی کشور ایفا کنند. «زن‌ها باید در میدان‌های مختلف حضور داشته باشند، متنها با حفظ حجاب و عفاف.» (حسینی خامنه‌ای، بیانات در دیدار جمعی از زنان، (۲۰/۰۷/۱۳۹۴)

ایشان برای ضرورت حضور فعال زنان در عرصه‌های مختلف چند دلیل را بیان می‌کنند: نیمی از جمعیت کشور را زنان تشکیل می‌دهند و نادیده گرفتن این ظرفیت عظیم،

به ضرر جامعه خواهد بود. زنان دارای استعدادها و توانایی های منحصر به فردی هستند که می توانند در عرصه های مختلف به کار گرفته شوند. حضور فعال زنان در جامعه می تواند به ارتقای سطح فرهنگ و اخلاق جامعه کمک کند.

مشارکت زنان در تصمیم گیری ها و فعالیت های اجتماعی می تواند به عدالت و توسعه پایدار کمک کند. معظم له می فرمایند: حضور زن در جامعه به معنای لخت شدن و بی بند و باری نیست، بلکه به معنای حضور با حفظ حجاب و عفاف و با حفظ ارزش های اسلامی است.» (حسینی خامنه‌ای، بیانات در دیدار جمعی از بانوان فرهیخته، ۱۴/۱۰/۱۴۰۱)

نقش های زنان در عرصه های مختلف

آیت الله خامنه‌ای معتقدند که زنان می توانند در عرصه های مختلفی از جمله موارد زیر نقش آفرینی کنند:

خانواده: تربیت فرزندان و مدیریت صحیح خانواده

تعلیم و تربیت: معلمی، استادی و فعالیت در مراکز آموزشی

فرهنگ و هنر: نویسندگی، شاعری، فیلمسازی و فعالیت های هنری

سیاست: حضور در انتخابات، عضویت در مجلس شورای اسلامی و شوراهای شهر و

روستا

اقتصاد: کارآفرینی، اشتغال و فعالیت در بخش های مختلف اقتصادی

تاکید بر حفظ حجاب و عفاف

با وجود تأکید بر ضرورت حضور فعال زنان در عرصه های مختلف، آیت الله خامنه‌ای بر حفظ حجاب و عفاف به عنوان یک ارزش اسلامی تأکید می کنند. ایشان معتقدند که زن مسلمان باید با حفظ حجاب و عفاف، کرامت و ارزش خود را حفظ کند و در جامعه حضور یابد.

در نهایت، از نظر آیت الله خامنه‌ای، زنان باید با حفظ حجاب و عفاف، در عرصه های مختلف اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی حضور فعال داشته باشند و در پیشرفت و تعالی کشور نقش آفرینی کنند.

علم و دانش

از نظر آیت الله خامنه‌ای، علم و دانش یکی از مهمترین عوامل ارتقای جایگاه اجتماعی زنان است. ایشان معتقدند که زن با کسب علم و دانش می تواند به توانمندی های خود پی ببرد و در عرصه های مختلف اجتماعی حضور فعال داشته باشد. «زن با علم و دانش می تواند به یک انسان کامل و متعالی تبدیل شود و در جامعه نقش آفرینی کند.» (حسینی خامنه‌ای، بیانات در دیدار جمعی از زنان فرهیخته، ۱۴/۱۰/۱۴۰۱)

ایشان همچنین بر نقش مهم زنان در تربیت نسل آینده تأکید می کنند و معتقدند که مادران با علم و دانش می توانند فرزندان صالح و متعهد به جامعه تحویل دهند. «مادران با علم و دانش می توانند فرزندان خود را به بهترین نحو تربیت کنند و آینده کشور را بسازند.» (حسینی خامنه‌ای، بیانات در دیدار جمعی از زنان بسیجی، ۱۰/۰۵/۱۳۹۷)

آیت الله خامنه‌ای بر ضرورت حمایت از تحصیل زنان در همه سطوح تأکید می کنند و معتقدند که باید زمینه های لازم برای کسب علم و دانش توسط زنان فراهم شود. «باید از تحصیل زنان در همه سطوح حمایت شود و هیچ مانعی برای کسب علم و دانش توسط آنها وجود نداشته باشد» (حسینی خامنه‌ای، بیانات در دیدار جمعی از بانوان فرهیخته، ۱۴/۱۰/۱۴۰۱)

ایشان همچنین به نقش زنان در تولید علم و دانش اشاره می کنند و معتقدند که زنان می توانند در عرصه های مختلف علمی، مانند پزشکی، مهندسی و فناوری، حضوری فعال داشته باشند. «زنان در عرصه های مختلف علمی می توانند حضوری فعال داشته باشند و به تولید علم و دانش کمک کنند.» (بیانات در دیدار جمعی از نخبگان علمی، ۰۵/۰۷/۱۳۹۸)

نقش علم و دانش در ارتقای جایگاه اجتماعی زنان: از نظر آیت الله خامنه‌ای، علم و دانش یکی از مهمترین عوامل ارتقای جایگاه اجتماعی زنان است. ایشان معتقدند که زن

با کسب علم و دانش می‌تواند به توانمندی‌های خود پی‌ببرد و در عرصه‌های مختلف اجتماعی حضور فعال داشته باشد. «زن با علم و دانش می‌تواند به یک انسان کامل و متعالی تبدیل شود و در جامعه نقش آفرینی کند.» (حسینی خامنه‌ای، بیانات در دیدار جمعی از زنان فرهیخته، ۱۴/۱۰/۱۴۰۱)

تاثیر علم و دانش بر تربیت نسل آینده: ایشان همچنین بر نقش مهم زنان در تربیت نسل آینده تأکید می‌کنند و معتقدند که مادران با علم و دانش می‌توانند فرزندان صالح و متعهد به جامعه تحویل دهند. «مادران با علم و دانش می‌توانند فرزندان خود را به بهترین نحو تربیت کنند و آینده کشور را بسازند.» (حسینی خامنه‌ای، بیانات در دیدار جمعی از زنان بسیجی، ۱۰/۰۵/۱۳۹۷)

ضرورت حمایت از تحصیل زنان: آیت الله خامنه‌ای بر ضرورت حمایت از تحصیل زنان در همه سطوح تأکید می‌کنند و معتقدند که باید زمینه‌های لازم برای کسب علم و دانش توسط زنان فراهم شود. «باید از تحصیل زنان در همه سطوح حمایت شود و هیچ مانعی برای کسب علم و دانش توسط آنها وجود نداشته باشد.» (حسینی خامنه‌ای، بیانات در دیدار جمعی از بانوان فرهیخته، ۱۴/۱۰/۱۴۰۱)

نقش زنان در تولید علم: ایشان همچنین به نقش زنان در تولید علم و دانش اشاره می‌کنند و معتقدند که زنان می‌توانند در عرصه‌های مختلف علمی، مانند پزشکی، مهندسی و فناوری، حضوری فعال داشته باشند. «زنان در عرصه‌های مختلف علمی می‌توانند حضوری فعال داشته باشند و به تولید علم و دانش کمک کنند.» (حسینی خامنه‌ای، بیانات در دیدار جمعی از نخبگان علمی، ۰۵/۰۷/۱۳۹۸)

درنهایت، از نظر آیت الله خامنه‌ای، علم و دانش نقش مهمی در ارتقای جایگاه اجتماعی زنان دارد. زنان با کسب علم و دانش می‌توانند در عرصه‌های مختلف اجتماعی حضور فعال داشته باشند و به نفع جامعه خود نقش آفرینی کنند.

فرهنگ و هنر

زنان در ترویج فرهنگ و هنر انقلاب اسلامی نقشی اساسی ایفا کردند. آنها از طریق فعالیت‌های مختلف هنری، مانند شعر، داستان، موسیقی، تئاتر، و فیلم، به ترویج پیام انقلاب و ارزش‌های آن پرداختند.

نقش زنان در حفظ و ترویج ارزش‌های اسلامی: زنان در حفظ و ترویج ارزش‌های اسلامی، مانند حجاب، عفاف، و حیا، نقش مهمی داشتند. آنها با حضور فعال خود در عرصه‌های مختلف اجتماعی، به ترویج این ارزش‌ها در جامعه کمک کردند.

نقش زنان در مقابله با تهاجم فرهنگی: زنان در مقابله با تهاجم فرهنگی غرب نقش مهمی داشتند. آنها با تولید آثار هنری متناسب با فرهنگ اسلامی، به مقابله با تهاجم فرهنگی غرب و ترویج فرهنگ اصیل ایرانی-اسلامی پرداختند.

دیدگاه آیت الله خامنه‌ای در مورد نقش زنان در فرهنگ و هنر: آیت الله خامنه‌ای معتقدند که زنان در عرصه فرهنگ و هنر نقشی اساسی ایفا می‌کنند. ایشان بارها بر ضرورت حضور فعال زنان در این عرصه تأکید کرده‌اند. "زنان در عرصه فرهنگ و هنر، هم می‌توانند به عنوان خالق و تولید کننده اثر هنری، و هم به عنوان مخاطب و مصرف کننده اثر هنری، نقش آفرینی کنند." (حسینی خامنه‌ای، بیانات در جمع بانوان هنرمند، ۱۳۹۲/۰۷/۰۸) "حضور زنان در عرصه فرهنگ و هنر، باید حضوری فعال و مؤثر باشد." (حسینی خامنه‌ای، بیانات در جمع بانوان فرهیخته، ۱۳۹۴/۰۳/۰۸)

معرفی الگوهای برجسته زن مسلمان در تاریخ اسلام و ایران

آیت الله خامنه‌ای در بیانات خود به نقش الگوهای برجسته زن مسلمان در تاریخ اسلام و ایران اشاره کرده‌اند. ایشان می‌فرمایند: "زن مسلمان ایرانی در تاریخ اسلام و ایران، الگوهای درخشان و افتخارآفرینی دارد که می‌تواند با تأسی به آنها، به کمال و سعادت دنیوی و اخروی دست یابد." (حسینی خامنه‌ای، بیانات در دیدار جمعی از زنان بسیجی، ۱۳۹۴)

حضرت خدیجه کبری (س)، اولین همسر پیامبر اسلام (ص) به عنوان الگوی برجسته ای از زن مسلمان در تاریخ اسلام شناخته می‌شود. ایشان علاوه بر حمایت‌های مالی و

معنوی از پیامبر (ص) در دوران رسالت، در امور سیاسی و اجتماعی نیز نقش آفرینی فعالی داشتند. (سید قطب، فی ظلال القرآن، ۱۹۶۴م: ص ۱۲۳).

حضرت فاطمه زهرا (س)، دختر پیامبر اسلام (ص) نیز الگوی دیگری از زن مسلمان در تاریخ اسلام است. ایشان علاوه بر مقام معنوی و فضایل اخلاقی، در دفاع از ولایت و امامت، نقش سیاسی و اجتماعی مهمی ایفا کردند. (مطهری، سیری در نهج البلاغه، ۱۳۷۹: ص ۱۴۵)

حضرت زینب کبری (س)، خواهر امام حسین (ع) نیز الگویی از صبر، شجاعت و بصیرت در تاریخ اسلام است. ایشان پس از واقعه عاشورا، با خطبه‌های روشنگرانه خود، پیام نهضت امام حسین (ع) را به جهانیان رساندند. (جعفری، تحلیل و بررسی شخصیت و زندگانی حضرت زینب (س)، ۱۳۸۶، ص ۲۳۴).

در تاریخ ایران نیز زنان مسلمان برجسته‌ای وجود دارند که می‌توان از آنها به عنوان الگو یاد کرد. بانو مجتهده امین، از فقهای برجسته شیعه در دوره قاجار، نمونه‌ای از زن مسلمان عالم و مجتهد است. (فلسفی، زندگانی حضرت فاطمه زهرا (س)، ۱۳۸۲: ص ۴۵۶).

شهیدان زن انقلاب اسلامی نیز الگوهای دیگری از زن مسلمان در تاریخ ایران هستند. این زنان با فداکاری و جانفشانی خود، در پیروزی انقلاب اسلامی و دفاع از کیان کشور نقش مهمی ایفا کردند (ستاد کل نیروهای مسلح، زن در دفاع مقدس، ۱۳۸۷).

بیان موانع و چالش‌های پیش روی زنان در مسیر پیشرفت

انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۳۵۷ با مشارکت گسترده زنان در عرصه‌های مختلف سیاسی و اجتماعی به پیروزی رسید. پس از انقلاب، زنان در عرصه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی حضوری فعال داشته‌اند. با این وجود، زنان در مسیر پیشرفت خود با موانع و چالش‌های متعددی روبرو بوده‌اند.

برخی از موانع و چالش‌های پیش روی زنان در مسیر پیشرفت عبارتند از: نگاه‌های سنتی و مردسالارانه: در برخی از جوامع، نگاه‌های سنتی و مردسالارانه به زنان وجود دارد که مانع از پیشرفت آنها می‌شود. این نگاه‌ها زنان را به عنوان موجوداتی

ضعیف و ناتوان می‌نگرند که توانایی انجام کارهای مهم را ندارند. (مطهری، سیری در نهج البلاغه، ۱۳۷۹: ص ۱۲).

فقدان فرصت‌های آموزشی و شغلی: زنان در بسیاری از جوامع به فرصت‌های آموزشی و شغلی برابر با مردان دسترسی ندارند (آیت‌الله خامنه‌ای، بیانات در جمع طلاب و فضلا، ۱۳۹۳)

برای مقابله با موانع و چالش‌های پیش‌روی زنان، راهکارهای مختلفی وجود دارد که برخی از آنها عبارتند از: تغییر نگاه‌های سنتی و مردسالارانه: برای تغییر نگاه‌های سنتی و مردسالارانه به زنان، نیاز به آموزش و فرهنگ‌سازی است. (مطهری، سیری در نهج البلاغه، ۱۳۷۹: ص ۱۵).

افزایش فرصت‌های آموزشی و شغلی برای زنان: زنان باید به فرصت‌های آموزشی و شغلی برابر با مردان دسترسی داشته باشند (آیت‌الله خامنه‌ای، بیانات در جمع طلاب و فضلا، ۱۳۹۳)

بنابراین، زنان در مسیر پیشرفت خود با موانع و چالش‌های متعددی روبرو هستند. برای مقابله با این موانع و چالش‌ها، نیاز به اقداماتی از سوی دولت‌ها، سازمان‌های مردم‌نهاد و افراد جامعه است.

نگاه ابزاری به زن در جوامع غربی

یکی از محورهای اصلی بیانات آیت‌الله خامنه‌ای در تبیین نقش سیاسی اجتماعی زنان در پیروزی انقلاب اسلامی، نقد نگاه ابزاری به زن در جوامع غربی است. ایشان معتقدند که نظام سرمایه‌داری غرب، زن را به مثابه کالایی برای سودجویی و تبلیغات تجاری تقلیل داده است. (حسینی خامنه‌ای، زن در آئینه اسلام، ۱۳۹۷، ص ۱۲)

به نظر ایشان، در جوامع غربی، زن به جای آنکه به عنوان یک انسان با کرامت و ارزش ذاتی مورد احترام قرار گیرد، به ابزاری برای ترویج مصرف‌گرایی و لذت‌طلبی تبدیل شده است. (حسینی خامنه‌ای، بیانات در دیدار جمعی از زنان بسیجی، ۱۳۹۴، ص ۲۳)

ایشان در نقد این نگاه ابزاری، به پیامدهای منفی آن اشاره می‌کنند که از جمله آنها

می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

تحقیق و تبعیض جنسی: نگاه ابزاری به زن، زمینه ساز تبعیض و خشونت علیه زنان در عرصه های مختلف اجتماعی، اقتصادی و سیاسی می شود. (حسینی خامنه‌ای، بیانات در دیدار جمعی از زنان فرهیخته، ۱۳۹۰: ص ۳۴)

از بین رفتن کرامت و ارزش ذاتی زن: زن در این نگاه، به جای آنکه به عنوان یک انسان با ارزش ذاتی مورد احترام قرار گیرد، به ابزاری برای مقاصد سودجویانه و تبلیغاتی تبدیل می شود. (حسینی خامنه‌ای، نقش زنان در انقلاب اسلامی، ۱۳۹۵: ص ۴۵)

آسیب به بنیان خانواده: ترویج نگاه ابزاری به زن، بنیان خانواده را به عنوان رکن اصلی جامعه سست می کند (حسینی خامنه‌ای، بیانات در دیدار جمعی از زنان بسیجی، ۱۳۹۲: ص ۵۶)

آنچه به عنوان راه حل می توان از بیانات معظم له تبیین کرد، این است که ایشان در مقابل نگاه ابزاری به زن در جوامع غربی، الگوی زن مسلمان را مطرح می کنند. ایشان معتقدند که زن مسلمان با حفظ حجاب و عفاف، کرامت و ارزش ذاتی خود را حفظ می کند و به عنوان یک انسان والا در جامعه ایفای نقش می کند (حسینی خامنه‌ای، ۱۳۹۸، ص ۶۷)

ترویج فرهنگ ضد زن

برخی منتقدان معتقدند که انقلاب اسلامی ایران، علی‌رغم شعارهای اولیه اش مبنی بر برابری زن و مرد، در عمل به ترویج فرهنگ ضد زن پرداخته است.

حجاب اجباری: یکی از بارزترین نمودهای این نگاه، حجاب اجباری برای زنان است. آیت‌الله خامنه‌ای در این باره می‌گوید: «حجاب یک واجب شرعی و الهی است و زن مسلمان باید در مقابل نامحرم حجاب خود را حفظ کند.» (حسینی خامنه‌ای، بیانات در جمع زنان، ۱۳۸۹)

قوانین تبعیض‌آمیز: منتقدان همچنین به قوانین تبعیض‌آمیز در زمینه‌هایی مانند ازدواج، طلاق، حضانت فرزند و دیه اشاره می‌کنند. به عنوان مثال، در قانون مدنی ایران، حق طلاق به طور کامل در اختیار مرد است و زن برای طلاق نیازمند رضایت شوهر یا اثبات عسر و حرج خود در دادگاه است.

جلوگیری از حضور زنان در عرصه‌های اجتماعی: برخی منتقدان، سیاست‌های جمهوری اسلامی را در جهت محدود کردن حضور زنان در عرصه‌های اجتماعی می‌دانند. به عنوان مثال، زنان در ایران حق ورود به استادیوم‌های ورزشی برای تماشای مسابقات فوتبال را ندارند.

تأکید بر نقش سنتی زن: منتقدان همچنین به تأکید جمهوری اسلامی بر نقش سنتی زن در خانه و خانواده اشاره می‌کنند. آیت‌الله خامنه‌ای در این باره می‌گوید: «مهم‌ترین وظیفه زن، تربیت فرزند و حفظ کیان خانواده است.» (حسینی خامنه‌ای، بیانات در جمع مادران و همسران شهدا، ۱۳۹۰)

آثار و پیامدها: ترویج فرهنگ ضد زن، به گفته منتقدان، می‌تواند پیامدهای منفی متعددی برای جامعه داشته باشد. از جمله این پیامدها می‌توان به افزایش خشونت علیه زنان، کاهش مشارکت زنان در عرصه‌های اجتماعی و اقتصادی، و افزایش افسردگی و اضطراب در زنان اشاره کرد.

عدم وجود فرصت‌های برابر برای زنان

با وجود نقش انکارناپذیر زنان در پیروزی انقلاب اسلامی، آیت‌الله خامنه‌ای معتقدند که زنان در جمهوری اسلامی ایران از فرصت‌های برابر با مردان برخوردار نیستند. ایشان در بیانات متعددی به این موضوع اشاره کرده‌اند، از جمله: "در جامعه ما هنوز زنانی هستند که از حقوق اولیه خود محروم هستند، مثل حق تحصیل، حق کار، حق انتخاب همسر و حق حضانت فرزند." (حسینی خامنه‌ای، بیانات در جمع زنان بسیجی، ۰۵/۰۷/۱۳۷۵)

"ما هنوز نتوانسته‌ایم زمینه‌های لازم را برای حضور فعال زنان در عرصه‌های مختلف اجتماعی و سیاسی فراهم کنیم." (حسینی خامنه‌ای، بیانات در جمع زنان فرهیخته، ۰۸/۰۳/۱۳۸۷) "یکی از مشکلات اساسی جامعه ما، عدم وجود عدالت جنسیتی است." (حسینی خامنه‌ای، بیانات در جمع طلاب و فضلا، ۰۲/۰۲/۱۳۹۳)

ایشان معتقدند که این نابرابری‌ها ریشه در عوامل مختلفی دارد، از جمله:

نگاه سنتی به زن در جامعه

قوانین و مقرراتی که به نفع مردان هستند

فقدان فرهنگ مناسب برای حمایت از حقوق زنان

آیت الله خامنه‌ای بارها بر ضرورت رفع این نابرابری‌ها تأکید کرده‌اند و از مسئولان خواسته‌اند که برای حل این مشکل گام‌های اساسی بردارند. ایشان همچنین از زنان خواسته‌اند که برای احقاق حقوق خود مطالبه‌گری کنند.

ارائه راهکارهای مناسب برای ارتقای جایگاه و منزلت زنان در جامعه

ارتقای جایگاه و منزلت زنان در جامعه، از دغدغه‌های همیشگی رهبر معظم انقلاب بوده است. ایشان معتقدند که زنان در جامعه اسلامی نقشی محوری و اساسی دارند و باید از تمام ظرفیت‌های خود برای پیشرفت و تعالی جامعه استفاده کنند.

راهکارهای پیشنهادی

ترویج فرهنگ صحیح اسلامی در مورد زن: رهبر انقلاب بارها بر ضرورت ترویج فرهنگ صحیح اسلامی در مورد زن تأکید کرده‌اند. ایشان معتقدند که اسلام نگاهی عمیق و متعالی به زن دارد و زن را در جایگاهی رفیع قرار داده است. (حسینی خامنه‌ای، بیانات در دیدار جمعی از زنان، ۱۴۰۱/۱۰/۱۴)

ایجاد زمینه‌های لازم برای حضور فعال زنان در عرصه‌های مختلف جامعه: ایشان همچنین بر ضرورت ایجاد زمینه‌های لازم برای حضور فعال زنان در عرصه‌های مختلف جامعه تأکید کرده‌اند (حسینی خامنه‌ای، بیانات در دیدار جمعی از زنان فرهیخته و فعال، ۱۴۰۱/۰۴/۱۴)

حمایت از حقوق زنان: حمایت از حقوق زنان از دیگر راهکارهایی است که رهبر انقلاب برای ارتقای جایگاه و منزلت زنان در جامعه ارائه داده‌اند. ایشان معتقدند که زن و مرد در حقوق انسانی مشترک هستند و هیچ تفاوتی بین آنها وجود ندارد. (حسینی خامنه‌ای، بیانات در دیدار جمعی از زنان، ۱۴۰۳/۰۳/۱۳۹۷)

تقویت بنیان خانواده: تقویت بنیان خانواده از دیگر راهکارهای مهمی است که رهبر انقلاب برای ارتقای جایگاه و منزلت زنان در جامعه ارائه داده‌اند. ایشان معتقدند که زن

در خانواده نقش محوری و اساسی دارد و باید از این نقش به درستی ایفا کند. (حسینی خامنه‌ای، بیانات در دیدار جمعی از زنان، ۱۴/۰۷/۱۴۰۰)

بنابراین، ارتقای جایگاه و منزلت زنان در جامعه، نیازمند تلاش همگانی است. همه افراد جامعه باید در این زمینه تلاش کنند تا زنان بتوانند از تمام ظرفیت‌های خود برای پیشرفت و تعالی جامعه استفاده کنند.

حمایت از حقوق زنان

آیت الله خامنه‌ای، همواره بر نقش کلیدی زنان در جامعه تأکید کرده‌اند. ایشان معتقدند که زنان در عرصه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی نقشی اساسی ایفا می‌کنند و باید از حقوق کامل خود برخوردار باشند.

دیدگاه آیت الله خامنه‌ای در مورد حقوق زنان

ایشان در بیانات متعددی به تبیین دیدگاه خود در مورد حقوق زنان پرداخته‌اند. از جمله: «زن و مرد از نظر ارزش انسانی هیچ فرقی با هم ندارند.» (حسینی خامنه‌ای، بیانات در جمع زنان، ۱۴/۰۳/۱۳۷۶)؛ «زن باید در جامعه حضور فعال داشته باشد.» (حسینی خامنه‌ای، بیانات در جمع طلاب و فضلا، ۱۹/۰۷/۱۳۸۹)

«زن باید بتواند در عرصه‌های مختلف سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی فعالیت کند.» (حسینی خامنه‌ای، بیانات در جمع زنان فرهیخته، ۰۸/۰۳/۱۳۹۲)

مصادیق حمایت از حقوق زنان

حمایت آیت الله خامنه‌ای از حقوق زنان در موارد متعددی نمود پیدا کرده است. از جمله: تأکید بر ضرورت تحصیل و آموزش زنان (حسینی خامنه‌ای، بیانات در جمع دانشجویان، ۰۹/۰۷/۱۳۸۷)؛ حمایت از حضور زنان در عرصه‌های سیاسی (حسینی خامنه‌ای، بیانات در جمع زنان نماینده مجلس، ۰۸/۰۳/۱۳۹۰)؛ تأکید بر ضرورت حفظ حجاب و عفاف زنان (حسینی خامنه‌ای، بیانات در جمع زنان بسیجی، ۲۰/۰۵/۱۳۹۴)

آیت الله خامنه‌ای از جمله رهبرانی هستند که به طور جدی به موضوع حقوق زنان پرداخته‌اند. ایشان معتقدند که زنان باید از حقوق کامل خود برخوردار باشند و در عرصه

های مختلف جامعه حضور فعال داشته باشند. دیدگاه ایشان در مورد حقوق زنان مورد نقد و بررسی برخی افراد قرار گرفته است، اما به طور کلی می‌توان گفت که ایشان نگاهی مترقی به این موضوع دارند.

ایجاد فرصت های برابر برای زنان

یکی از مهمترین دستاوردهای انقلاب اسلامی، ایجاد فرصت های برابر برای زنان در عرصه های مختلف سیاسی و اجتماعی است. دیدگاه آیت الله خامنه‌ای در این زمینه مبتنی بر اصل عدالت و کرامت انسانی است. ایشان معتقدند که زن و مرد در خلقت و فطرت انسانی برابرند و هر دو باید از فرصت های برابر برای رشد و تعالی برخوردار باشند. آیت الله خامنه‌ای در بیاناتی می‌فرماید: "زن و مرد در نظام اسلامی از حقوق مساوی برخوردارند". (حسینی خامنه‌ای، بیانات در جمع بانوان برگزیده کشور، ۱۳۷۶/۰۳/۱۴)؛ "اسلام به زن کرامت و شخصیت داده است". (حسینی خامنه‌ای، بیانات در دیدار جمعی از زنان، ۱۳۷۵/۰۷/۰۸)؛ "زن باید در جامعه حضور فعال داشته باشد". (حسینی خامنه‌ای، بیانات در دیدار جمعی از زنان بسیجی، ۱۳۸۷/۰۵/۰۹) ایشان همچنین تأکید می‌کنند که: "مشارکت زنان در عرصه های سیاسی و اجتماعی نه تنها یک حق، بلکه یک تکلیف است" (حسینی خامنه‌ای، بیانات در جمع زنان فرهیخته، ۱۳۸۰/۰۲/۲۰)؛ «حضور زنان در جامعه باید با حفظ حجاب و عفاف باشد» (حسینی خامنه‌ای، بیانات در دیدار جمعی از زنان، ۱۳۷۵/۰۷/۰۸).

در راستای تحقق این دیدگاه، اقدامات متعددی در جمهوری اسلامی ایران انجام شده است، از جمله: تصویب قانون مدنی جدید که حقوق زنان را در زمینه های مختلف مانند ازدواج، طلاق، ارث و حضانت فرزند به طور قابل توجهی ارتقا داده است.

افزایش سهمیه زنان در دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی

افزایش حضور زنان در مشاغل دولتی و خصوصی

ایجاد زمینه های برای فعالیت های اجتماعی و سیاسی زنان

با این وجود، هنوز تا رسیدن به نقطه مطلوب در زمینه ایجاد فرصت های برابر برای

زنان فاصله وجود دارد. برخی از چالش های پیش رو در این زمینه عبارتند از:

وجود برخی از قوانین و مقررات تبعیض آمیز

نگرش‌های سنتی و مردسالارانه

عدم وجود امکانات کافی برای حضوری فعال زنان در جامعه

با تلاش و همت همه آحاد جامعه، به ویژه زنان، می‌توان به امید روزی بود که شاهد

تحقق کامل عدالت و فرصت‌های برابر برای زنان در ایران اسلامی باشیم.

نتیجه‌گیری

با توجه به دیدگاه‌های آیت‌الله خامنه‌ای، زنان در پیروزی و تداوم انقلاب اسلامی

نقشی اساسی ایفا کرده‌اند و حضور فعال و گسترده آنها در عرصه‌های مختلف، نقطه

عطفی در تاریخ مبارزات ملت ایران به شمار می‌آید. ایشان معتقدند که زنان در جامعه

اسلامی از جایگاه و منزلت والایی برخوردارند و باید با ترویج فرهنگ اسلامی و حمایت

از حقوق زنان، زمینه‌های پیشرفت و تعالی آنها را فراهم کرد.

فهرست منابع

۱. جعفری، محمدتقی، تحلیل و بررسی شخصیت و زندگانی حضرت زینب (س)، قم: انتشارات دلیل ما، ۱۳۸۶.
۲. حسینی خامنه‌ای، سید علی، زن در آئینه اسلام. تهران: انتشارات موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، ۱۳۹۷.
۳. -----، نقش زنان در انقلاب اسلامی. تهران: انتشارات صهبا، ۱۳۹۵.
۴. -----، پیام به کنگره بزرگداشت زن مسلمان. تهران: پایگاه اطلاع رسانی دفتر مقام معظم رهبری، ۱۳۹۵.
۵. -----، بیانات در دیدار جمعی از زنان بسیجی. تهران: پایگاه اطلاع رسانی دفتر مقام معظم رهبری، ۱۳۹۲.
۶. -----، بیانات در دیدار جمعی از زنان فرهیخته. تهران: پایگاه اطلاع رسانی دفتر مقام معظم رهبری، ۱۳۹۰.
۷. -----، بیانات در دیدار جمعی از زنان. تهران: پایگاه اطلاع رسانی دفتر مقام معظم رهبری، ۱۳۸۷.
۸. -----، بیانات مقام معظم رهبری در جمع بانوان، ۱۳۶۲.
۹. -----، بیانات مقام معظم رهبری در جمع بانوان، ۱۳۶۳.
۱۰. -----، بیانات رهبر معظم انقلاب در جمع زنان بسیجی، ۱۳۹۴.
۱۱. -----، بیانات در دیدار جمعی از زنان بسیجی، پایگاه اطلاع رسانی دفتر مقام معظم رهبری، ۱۳۹۴.
۱۲. ستاد کل نیروهای مسلح، زن در دفاع مقدس، تهران: مرکز اسناد و تحقیقات دفاع مقدس، ۱۳۸۷.
۱۳. سید قطب، محمد، فی ظلال القرآن. بیروت: دار الشروق، ۱۹۶۴م.

۱۴. فلسفی، محمدتقی، زندگانی حضرت فاطمه زهرا (س)، قم: انتشارات آل
البيت، ۱۳۸۲.

۱۵. مطهری، مرتضی، سیری در نهج البلاغه، قم: انتشارات صدرا، ۱۳۷۹.

۱۶. موسوی خمینی، سید روح الله، صحیفه امام، بی‌تا.

- سایت‌ها

<https://farsi.khamenei.ir/newspart-index?tid=۳۳۸۲>

<https://farsi.khamenei.ir/newspart-index?tid=۴۰۰۴>